

## LETTERKUNDE

scheppingskracht, zonder welke geen blijvend kunstwerk mogelijk is.

Wij zijn op weg, Reger te ontdekken.

Moge het komende seizoen wederom ruim gelegenheid geven, ons in zijn werk te verdiepen.

Wouter Paap

## LETTERKUNDE

### REKENSCHAP IN ROMANVORM

Reinier van Genderen Stort, *Rondom een balling*. N.V. Em. Querido's Uitg.-Mij, Amsterdam, 1939.

Wanneer een roman na lezing iets in ons achterlaat dat wij niet kunnen formuleeren, maar dat aandoet als een innerlijke bevrijding omdat wij vanuit ons nauwe „ik” met een andere persoonlijkheid wezenlijke verbinding hebben gehad, dan heeft deze roman één van de meest essentiele functies der litteratuur verricht, n.l. het verdiepen van het wederzijdsch begrip tusschen de menschelijke individuen. Zulk een boek heeft voor ons persoonlijke waarde, of liever: de waarde van een persoonlijkheid.

Ieder weet uit ervaring dat men in het leven vaak menschen ontmoet van wie men de vele duidelijke feilen erkent, maar van wie men toch houdt, omdat zij persoonlijkheid hebben, d.w.z. een eigen, kenmerkende wijze van reageeren, die geworteld is in een rijke levenservaring en een diepe intuïtieve kennis van den mensch. Zoo iemand is Van Genderen Stort en voor zoover zij voor ons de waarde van een persoonlijkheid hebben, zijn zijn boeken evenzoo. Van Genderen Stort is een denker, we zouden haast zeggen: in den klassieken zin van het woord. Met de hardnekkigheid van een die, zoo mogelijk zonder compromissen, met zichzelf en het leven tot klaar-

heid wil komen, overdenkt hij de filosofische stelsels en de heilsleeren der groote profeten. In zijn boeken toetst hij deze stelsels en leeren aan de practijk des levens. Zijn werken hebben daardoor het omzichtig peinzende, wikkende en wegende van den gewetensvollen onderzoeker. Zij dwingen daardoor respect af en voor menigeen die ernst maakt met het leven, zijn deze intensieve waardetoetsingen een aansporing tot inkeer.

Ook Stort's laatste werk is een zich rekenschap geven. Vanaf de hoogte, waarop een steeds rijker wordende bewustwording en inkeer hem geplaatst heeft, ziet hij terug op het voorbije leven met de bezonnenheid van een wijsgeer. *Rondom een balling* is een voortdurend balanceeren om het evenwicht, om de absolute rust, om den volledigen inkeer. Het is een afrekening met het hart, maar ook met het nuchtere berekenende denken, het is een streven naar de grenzen van het niet-zijn.

Deze roman is een studie van de jeugd en den geestelijken groei van eenige door het lot naar elkaar toe gedreven figuren, die zeer kenmerkend de dragers zijn der ideeën waarmede de auteur wilde afrekenen. Een en ander deed ons sterk autobiografisch aan. De persoonlijkheid van den auteur heeft zich gesplitst in de figuren van Melchior, Jozef Jasper e.a. Met groote vaardigheid (de bouw van Stort's romans is altijd evenwichtig geproportioneerd) speelt hij deze menschen tegen elkaar

## KRONIEK

uit, gelijk in de menschelijke ziel de driften en de overdenkingen hun spel om de overhand spelen.

Wij meenden tegenover een zuivere figuur als Van Genderen Stort verplicht te zijn onze algemeene houding ten opzichte van zijn werk uit te spreken alvorens op de gebreken van Stort's kwaliteiten de aandacht te vestigen.

Want dat *Rondom een balling* als artistiek geheel een mislukking is, zijn wij evenzêér verplicht hier vast te stellen. Daar is vooreerst de traagheid der handeling, die den lezer de handen doet jeuken om den auteur een zetje in de goede richting te geven. Voorts de meer dan zotte plechtstatige stijl dien Stort voor de meest gewone dingen gebruikt en die het werk op sommige pagina's bepaald belachelijk maakt. Men meent soms heusch dat hij een loopje met zijn lezers neemt. Een drietal potsierlijke voorbeelden mogen volgen:

„Het werk van dezen toondichter zou voor hem worden de onuitputtelijke bron, waaruit hij scheppen zou, die hem zou laven in de uren van mistroostigheid, onafwendbaar in ieders leven, hij zij mismaakt dan wel normaal.” (pag. 34).

„De nevelen, die het kinderbrein omsluiëren, trekken op, naarmate de levensweg stijgt, langzaam breekt de zon der rede door om eindelijk voorgoed te zegevieren over mist en duisternis.” (pag. 31).

„Om twee uur des nachts was het kind geboren, een zoon, gaaf van leden en trekken, wegend zeven volle ponden.” (pag. 248).

Hiertegenover staan weer prachtig zuivere natuurbeschrijvingen en vele fijnzinnige opmerkingen, die den schepper van *Kleine Inez* kenmerken. Het werk van Van Genderen Stort is voor ons een boeiend probleem. Het

ergert ons, de ridiculiteiten in den stijl vermaken ons ten zeerste, maar om den man die er achter staat houden wij er van.

B. Roest Crollius

S. Vestdijk: *St Sebastiaan*. Nijgh & van Ditmar, Rotterdam 1939.

In onregelmatige volgorde publiceert Vestdijk zijn *Anton Wachter-romans*. In 1934 verscheen *Terug tot Ina Damman*, de geschiedenis van een jeugdliefde, dat nu nummer drie blijkt te zijn in de reeks. *St Sebastiaan*, de geschiedenis van een talent, zal worden gevolgd door *Surrogaten voor Murk Tuinstra, de geschiedenis van een vriendschap*. Door deze drie boeken zullen wij ons dus een denkbeeld kunnen vormen van de ontwikkeling, die Anton Wachter van zijn geboorte tot zijn volwassenheid doormaakt.

*Sint Sebastiaan* bestaat uit drie gedeelten, waarvan het laatste, *De Naakte Poppen*, in geheel andere sfeer is geschreven dan *De Angst* en *De Emancipatie*. Het derde gedeelte is het minst bijzondere van dit overigens merkwaardige boek over een jongetje, dat teekentalent bezit, doch door allerlei beweegredenen steeds zoekt naar naaktvoorbeelden, die zijn ouders hem op grond van moreele overwegingen stelselmatig onthouden. Totdat zijn oom opeens een nieuw stadium inluidt voor het zoekende talent en de jongen, opgegroeid in een provinciestedje, in Amsterdam met familie het Rijksmuseum bezoekt, waar zijn indrukken hem zoo overweldigen, dat hij bijna flauw valt. In dit derde gedeelte, waarin de familie realistischer op den voorgrond treedt, heeft Vestdijk een meer verhalenden toon aangenomen, die Anton op een ander,